

Praktijkvoorbeeld

Regio Midden-Holland is al ver met transformatie beschermd wonen

Geen blauwdruk, geen masterplan. In Gouda zijn samenwerkende zorgorganisaties en de gemeente begonnen met de transformatie beschermd wonen. Een aanpak die vanaf de eerste stap samen met cliënten is opgebouwd. Het is een succes, de wachtlijst voor beschermd wonen is in ruim een jaar tijd teruggebracht van zestig naar minder dan twintig mensen.

'Gewoon thuis' heet de Goudse aanpak. Margo Hondebrink, gebiedsmanager bij Kwintes en Judith Willemen, projectleider bij de gemeente Gouda vertellen erover. Hoe kunnen we mensen zo lang mogelijk thuis laten wonen met de juiste ondersteuning? Wat denken cliënten daar zelf over? Met die vragen als vertrekpunt organiseerden de gemeente en aanbieders een lunchbijeenkomst voor cliënten om hen te vragen wat zij nodig hebben om zelfstandig te kunnen wonen. Het korte antwoord blijkt veiligheid, vertelt Hondebrink. 'Als mensen de stap zetten naar zelfstandig wonen, moeten ze weten dat zorg en begeleiding beschikbaar zijn, dat ze ergens terecht kunnen als het plotseling slechter gaat, en dat de indicatie niet opeens ophoudt.'

'Voor elke cliënt moet je andere dingen regelen'

Na de lunchbijeenkomst vormde de gemeente samen met zorgaanbieders, de woningcorporaties en cliënten een werkgroep. Het doel: zelfstandig wonen mogelijk te maken voor twintig cliënten, tien van de wachtlijst, en tien uit locaties voor beschermd wonen. Willemen: 'We hebben tegen elkaar gezegd: laten we aan de slag gaan, er is geen blauwdruk te maken voor alle cliënten. Het is veel werk om het te organiseren en het is voor elke cliënt steeds anders.'

Aansluiten bij wat er al is

Om de beschikbaarheid van zorg te garanderen stelde de gemeente een nieuwe dienst in: 'begeleiding intensief'. Onder deze noemer kunnen aanbieders ongeplande zorg leveren en per uur afrekenen. Dat vereist vertrouwen, zegt Willemen. 'Je moet durven een stap te wagen zonder dat je aan de voorkant duidelijk weet wat het voor je organisatie gaat betekenen.' Hoe slagen zorgorganisaties erin om in de wijk 24-uur beschikbaar te zijn? Door samenwerken en door aan te sluiten op wat al bestaat, vertelt

Hondebrink. 'Van de groep die nu meedoet, stromen zeven mensen uit naar de nieuwe appartementen in het voormalig stadskantoor in het centrum. Dat is op loopafstand van de beschermde woonvorm van Kwintes, daar zijn 's nachts begeleiders beschikbaar.' Daarnaast zoeken zorgorganisaties samenwerking met de wijkverpleegkundigen van De Vierstroom die nu al 's nachts in dienst zijn. Met een training op het gebied van ggz kunnen zij eerste hulp verlenen aan cliënten met acute nood. Willemen: 'Dat is ideaal in dit project. We kijken wat we al hebben en hoe we dat beter kunnen benutten. Het is begonnen met drie partijen die elkaar zo vertrouwen dat ze bij elkaar in de keuken durven kijken. De gedragswetenschappers van drie aanbieders werken samen en worden op verschillende locaties ingezet om teams te ondersteunen bij complexe vragen.'

Woningcorporaties

Drie woningcorporaties – Mozaïek Wonen, Woonpartners Midden-Holland en Qua Wonen, zijn intensief betrokken en bereid woningen beschikbaar te stellen voor de uitstroom uit beschermd wonen. De afspraak is dat er snel iemand komt helpen als het niet goed gaat met een bewoner. Tussen de corporatie en de begeleiders van cliënten is er sowieso veel contact, en nog meer als er iets aan de hand is. Dat kan gaan over budgetbeheer of over klachten van burens. Hondebrink vertelt over een cliënt met stemmen in z'n hoofd. 'Die man schreeuwde tegen zijn stemmen, de burens waren bang voor hem. De begeleider organiseerde een gesprek waarin de cliënt uitlegde wat er met hem aan de hand is. Nu de burens het begrijpen, zijn ze zorgzaam.' Bij de gemeente werkt een ambtenaar speciaal op het snijvlak van zorg en vastgoed. Willemen: 'Ze kent iedereen in de wereld van het vastgoed. Dat is belangrijk: elkaar kennen en denken in kleine stapjes.' Hondebrink: 'Aanvankelijk moesten we als zorgaanbieders een poosje op de deur bonzen bij de corporaties, nu gaat het andersom. Onlangs vroeg de corporatie of wij belangstelling hebben voor een complex seniorenappartementen dat wordt vervangen door een nieuw. Het zijn goedkope woningen die goed geschikt zijn te maken voor zelfstandig wonen met begeleiding. Dat is extra interessant omdat de woonbegeleider ook de senioren in de wijk kan helpen.'

Midden-Holland heeft geld al 'doorgedecentraliseerd'

Centrumgemeente Gouda en de gemeenten in de regio Midden-Holland hebben besloten vooruit te lopen op de doordecentralisatie van de middelen voor beschermd wonen. Het budget gaat nu al gedeeltelijk door naar alle gemeenten. Hoe pakken ze dat aan? Willemen: 'Vanuit het budget beschermd

wonen betaalt de centrumgemeente enkel de bedden. Alle overige intensief specialistische zorg die in de wijk, of vanuit een kleinschalig wooninitiatief, wordt geboden aan inwoners met een ernstige psychische kwetsbaarheid wordt lokaal geïndiceerd en betaald, inclusief de overbruggingszorg. Deze kosten worden (vanuit budget beschermd wonen) vergoed. We hebben daarvoor in 2017 een compensatieregeling afgesproken. Zo leren alle gemeenten de doelgroep kennen én werken we allemaal mee aan het succes van Gewoon Thuis.'

De gemeente Gouda is volledig afgestapt van de ZZP-systematiek (zorgzwaartepakketten) van de AWBZ. De ZZP's zijn vervangen door één indicatie beschermd wonen en dagbesteding op maat. Hoeveel dagdelen daarmee gemoeid zijn, verschilt per cliënt. Met de zorgorganisaties is de afspraak gemaakt dat ze opschalen waar nodig, en afschalen zodra het mogelijk is. 'Als wij tien uur begeleiding indiceren en er is maar vijf nodig, wordt er maar vijf uur geschreven. Je moet elkaar vertrouwen; als er meer uren worden geschreven, is er blijkbaar meer nodig,' zegt Willemen. Cliënten moeten daar soms ook aan wennen, zegt Hondebrink. 'Soms zegt iemand: ja maar, ik heb recht op zoveel uur. Maar als het goed met hem gaat, hoeft het niet, het is niet meer dat recht.'

'Een vrouw die heel lang in een ggz-instelling woonde, maakt de stap naar zelfstandigheid'

In de cultuur van samenwerken tussen zorgorganisaties past ook de verbinding met algemene voorzieningen waar iedereen gebruik van kan maken. Hondebrink: 'Een functionaris die werkt voor de brede basis komt veel in onze maatwerkteams. Hij weet bijvoorbeeld dat er in Gouda 22 eetclubs bestaan waarvan er 18 openstaan voor mensen die het moeilijk vinden om aan te sluiten, mensen uit onze doelgroep.' Willemen: 'Ook dat is weer een voorbeeld van iemand met hart voor de zaak, we hebben een lichter mensen met de goede energie die elkaar goed weten te vinden.'

Mooie verhalen

Na het informele begin is de samenwerking tussen de zorgaanbieders nu geformaliseerd. De samenwerkingspartners zijn Gemiva-SVG-groep, Lely

Zorggroep, Het Leger des Heils, ASVZ, Eleos en Kwintes. Met geld uit het voormalig AWBZ-budget stelde de gemeente een innovatiefonds in. Uit deze middelen wordt een projectleider voor de samenwerking bekostigd. De partijen hebben een overeenkomst gesloten, wat inhoudt dat ze zich nu officieel hebben gecommitteerd om mensen te leveren. De organisaties hebben een samenwerkingsagenda met de ggz: in de regio gaan meer FACT-teams werken, er wordt overlegd over (urgente) complexe casuïstiek en er wordt een time-out voorziening opgezet om crisisplaatsingen te voorkomen.

De aanpak heeft intussen mooie verhalen opgeleverd van mensen die na jaren in beschermd wonen toch weer hun eigen bedoening hebben. Hondebrink: 'Het gaat vaak langzaam, maar soms zie je mensen heel snel grote stappen maken. We hebben nu een vrouw van middelbare leeftijd die heel lang heeft gewoond in een ggz-instelling. Zij gaat nu de stap maken richting zelfstandigheid, langzaam heeft ze het vertrouwen gekregen dat het voor haar goed is geregeld.'

Op termijn moet de extramuralisering leiden tot het verminderen van de vraag naar beschermd wonen. Willemen zegt met nadruk dat eerst de ambulante voorzieningen stevig moeten staan. De afgelopen jaren was het aantal mensen dat beschermd woonde

op een locatie gemiddeld 203, dat aantal is iets gedaald (met 3-4). 'De komende tijd zetten we de focus op het verder ontwikkelen van Gewoon Thuis en op het ontwikkelen van alternatief beschermd wonen. Dat doen we in alle gemeenten zodat mensen zo dicht mogelijk bij huis de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben.' In de regio zou het aantal plaatsen (volgens onderzoek van RIGO) uiteindelijk kunnen dalen naar circa 85 plekken.

De lessen uit 'Gewoon Thuis'

- Het experiment Gewoon Thuis is van de grond af opgebouwd samen met cliënten
- Essentieel is dat collega's en organisatie uit verschillende domeinen betrokken zijn, in het bijzonder ook vastgoed en de woningcorporaties
- Klein beginnen werkt het beste
- Accepteer dat er geen blauwdruk is, voor elke cliënt moet je het anders organiseren
- Wachten op de herverdeling hoeft niet, centrumgemeenten kunnen zelf 'doordecentraliseren'
- Zet de mensen bij elkaar die warmlopen voor het onderwerp